2017/4 LX. ÉVFOLYAM 4. SZÁM

TARTALOM

BACSKAI Sándor: Az életem száz százalékban a fotóról szól – Beszélgetés Drégely Imre fotóművésszel

CSÉKA György: Elemi ösztön - Szabó Dezső: A fény határai

FARKAS Zsuzsa: Veress Ferenc: Erdélyi tájképek,1869–1872

SZARKA Klára: Xerox, síkfilm, szkenner és társai - Herendi Péter titkos világa

SOMOSI Rita: Wifin érkező művészet

SOMOGYI-ROHONCZY Zsófia: Országimázs egy fényképész szemével

Anne KOTZAN: A jó kép nyomában - Balthasar Burkhard

CSÉKA György: Eperjesi Ágnes: D. 365 napja

VEDRES Ágí: Új mitológia és cyberpunk – Múzeumi Mátrix

FEJÉR Zoltán: Lizars Tropical Challenge

E számunk szerzői – 2017/4

SUMMARY– 2017/4

VEDRES Ágí: Új mitológia és cyberpunk – Múzeumi Mátrix - Olga Tobreluts – Exkluzív interju

Olga Tobreluts
Exkluzív interjú

Vedres Ágí: Először 2015-ben, a budapesti Ludwig Múzeumban mutatták be az Abszolút Szépség - Szentpétervári új akadémizmus *című kiállítást a moszkvai Multimedia Art Museum jóvoltából, ahol 6 polyptychonját láthattuk* Modellek *címmel. Hogyan csatlakozott az Új Akadémiához a kilencvenes években Szentpéterváron?*

Olga Tobreluts: A Modellek sorozat[1] 1995-ben készült, azonban csak egy évvel később, 1996-ban került bemutatásra a nagyközönség előtt. A Griffelkunst díjat,[2] a legjobb európai számítógépes grafikáért járó elismerést nyertem el Hamburgban, megosztottan a francia művésszel Orlannal. A budapesti Ludwig Múzeumban[3] mutattak be ezt a sorozatot, nem sokkal az egyéni kiállításomat követően, amelyet a Moszkvai Modern Művészetek Múzeumában rendeztek.

Timur Novikov[4] Új Akadémiáját sok éven át ismertem. Első találkozásunk 1990-re nyúlik vissza, ekkor ismerkedtem meg vele, az Alekszej és Andrej Hass által vezetett Tanstpol (Táncparkett) nevű táncszínházban, ahova más művészetrajongók, művészek, zenészek és „partizók" szűk csoportja járt. Mivel ez volt az egyetlen olyan hely az akkori Szovjetunióban, ahol modern elektronikus zenét lehetett hallgatni, nagyon sok progresszív és érdekes ember járt ide, itt találkoztam Timur Novikovval, de csak négy évvel később csatlakoztam az Új Akadémiához. Épp akkor érkeztem Berlinből és megmutattam azokat a fényképeket, amelyeket ott készítettem az első egyéni kiállításom alkalmával a Szentpétervári Néprajzi Múzeumban; egy napig volt látható a *Reflections of the Empire* (*Reflexiók a Birodalomról*) (1994)[5] sorozat. Ezeken a képeken romok előtt pózolok, hátterben a rég letűnt birodalom maradványaival. Inkább „időgépnek" tűnt ez a kiállítás, mint fotókollázsoknak. Ezek a nagyfelbontású Cibachrome nyomatok a digitálisan retusált képek új korszakát nyitották meg. Bizonyos értelemben a saját idejük reflexióivá váltak ezáltal, mivel a Cibachrome már nem használatos, így ezek a nyomatok nem reprodukálhatóak. Timur eljött a kiállításomra, és azt mondta, hogy attól a pillanattól kezdve az Új Akadémia tanára és az Új Technológiák Tanszék vezetője vagyok. Természetesen azt gondoltam, hogy ez valami vicc. A Peresztrojka idején a dolgok rendkívül hektikusan működtek, ezért senki nem vett semmit komolyan, így bármi megtörténhetett. Azonban sok jelentős, nagyszerű és romantikus dolog is történt.

V.Á.: Hogyan ismerkedett meg az önszerveződő Művészeti Akadémiával és Timur Novikovval, egyúttal mit jelentettek ezek a szabad szellemiségben eltöltött időszakok az Ön számára?

O. T.: Erőteljesen lenyügözött az új média. Miután az építész főiskolát elvégeztem, jelentkeztem az építészmérnöki egyetemre, de két évvel később otthagytam a tanulmányaimat és Berlinbe költöztem, hogy új művészi irányt keressek a magam számára. Még többet szerettem volna tudni az akkoriban még fejlesztés alatt álló számítógépes média kínálta technikai lehetőségekről és korlátokról. Olyan hasonlóan gondolkodó művészeket és helyszínt kerestem, ahol számítógépekkel is dolgozhattam. Az ART+COM Intézete,[6] ahova Ulrich Weinberg[7] professzor hívott meg, ilyen hely volt. Az ott kapott lendület további tíz évre Berlinhez kötött, ahol az időt kísérletezéssel töltöttem.

V. Á.: Miután visszatért Szentpétervárra, hogyan változtatta meg az életét és a gondolkodásmódját a berlini ART+COM-nál elvégzett számítógépes animációs tanfolyam?

O. T.: Mondjuk úgy, hogy a vízumomnak „köszönhetően" a berlini tartózkodásaim csak rövid időre szóltak, így azonban sokszor utazhattam Moszkvába és Szentpétervárra, ami akkoriban klassz dolog volt: ezekben a városokban zajlott az élet, és már attól újszerű gondolataid támadtak, hogy itt szívtad magadba levegőt. Miután befejeztem egy rövid kurzust az ART+COM-nál, Szentpétervárra utaztam, hogy olyan számítógépet találjak, amit azután használni is tudok. Az idő tájt, nem volt túl sok számítógép, de sikerült megállapodnom a Crate Stúdióval, nekik akkor összesen hat számítógépük volt. Náluk tudtam folytatni a művészi kísérleteimet, többnyire az éjszakai órákban.

V. Á.: *Az 1990-es évek elején már foglalkozott videoművészettel, mint új vizuális műfajjal, és rövid időn belül, 1995-ben elnyerte a Videovision első díját a* Woe from Wit (Az ész bajjal jár, *1993) című videojáért[8] a szentpétervári Harmadik Valóság Fesztiválon. Milyen teret kap művészetében a video mint a vizuális képalkotás egyik kifejezési módszere?*

O. T.: A video mindig is a művészeti tevékenységem kiegészítő része volt. Amint befejeztem az első számítógépes sorozatomat, készen álltam arra, hogy videoművészeti alkotásokat hozzak létre és állóképeket alakítsak át mozgóképekké. Azonban a videomű elkészítését teljesen más motiváció vezérelte. *Az ész bajjal já*r[9] című darab az iskolai tananyag részét képezte, és mélyen megindított ez az alkotás. Annak ellenére, hogy a tanárok úgy mutatták be számunkra a főszereplőt, mint egy okos és értelmes embert, aki a bolondok között találja magát, mégis tragédiaként értelmezték. Én viszont, úgy gondoltam, hogy Gribojedov[10] éppen ezért nevezte el vígjátéknak ezt a darabot. Ezen szerettem volna változtatni azzal, hogy elkészítettem ezt a rövidfilmet, természetesen teljesen más szemszögből, mint ahogy azt mi az iskolában akkor tanultuk. Barátaim Timur Novikov és Vladiszláv Mamisev[11] és mások is, örömmel segítettek nekem, és a forgatásban is részt vettek. Az eredmény, egy mókás rövidfilm lett, rengeteg bohóckodással. Nagyon örülök, hogy végül megcsináltam ezt a filmet, mert láthatom benne a barátaimat, azokat is, akik azóta tragikus körülmények között haltak meg.

V. Á.: Új önálló tárlatán, a Műcsarnok-beli Új Mítosz *című kiállításon két videostillel is bemutatkozik, amelyek véleményem szerint a kiállítás egyik legérzékenyebb részét képezik, csendjükkel és intim terükkel. Az ókori római történelem legendás hőseit mutatja be, akiknek nevével és történetével már Livius és Ovidius műveiben is találkozhattunk, a* Tarquinius és Lucretia *című sorozat (2005) ezt ábrázolja. Hogyan született ez a sorozat?*

O. T.: Ezt a videoinstallációt egy Rubens kép,[12] a *Tarquinius és Lucretia* inspirálta, amely az Ermitázs Múzeumban található. A képen azt a jelenetet látjuk, amikor Tarquinius király fia Sextus megerőszakolja az egyik szenátor lányát, Lucretiát, ami Rómában alapvető politikai változásokat indított el, és végül a római királyság bukásához vezetett. Szeretnem a mai feminista forradalom, vagyis az, hogy a nők a férfiak helyét át akarják venni, hasonlóan erőszakos természetű, és a hagyományos életmód megváltozásához vezet. Két titánt ábrázoltam, egy férfit és egy nőt, akik az ágyban nyugtalanul forgolódnak, míg egy bizonyos ponton a nő helyettesíti a férfit, és rémületben ébred, a kép végül hirtelen rémálommá válik.

V. Á.: Az emberi test szépsége, a lélek szépsége és tisztasága minden egyes képén felfedezhető, mindez mégis a jelenben történik. A Hat nő (Önarckép) *I-VI. (2005) allegorikus önábrázolás. Valamiféle kiutat keres? Ezek az alkotások azt jelzik, hogy ki szeretne szabadulni ebből a mai világból, a társadalomból, a romlásból és a modern korból?*

O. T.: Ez valóban önarckép, amely hat elemből áll és mindegyik a karakterem egy-egy jellemző vonását mutatja be. Azzal, ahogy magamra reflektálok, egyúttal olyan nőkre is gondolok, akik kénytelenek különféle szerepekbe helyezkedni, így védekezniük kell, művésszé, vadásszá vagy anyává kell válniuk egyszerre; vannak, akik babérkoszorút helyeznének a férjük fejére, és sok más szerepet is vállalnának, azért, hogy házasságukat és családjukat a modern világban megtarthassák.

V. Á.: A Modernizáció *című triptichon (2002) képei olyan hatalmas méretűek,[13] hogy a néző szinte elvész a látványban, a modern ember puszta kézzel és lézerkarddal harcol, viaskodik a számítógépes szörnyekkel és lényekkel, a tervezőgrafikai pontjelek zölden „világítanak" a képeken, tudjuk, hogy ez nem a valóság, mégis hogyan születnek, honnan érkeznek ezek a számítógépes karakterek?*

O. T.: Manapság a kortárs művészeti világ bármilyen futurisztikus képet megalkot. Olyan modern képet szerettem volna alkotni, ahol az elektronika korában élő ember technikai nagyravágyására reflektálok. Az elektronika irányítja a mai modern világot. Az emberek alig tudják elképzelni már az életüket enélkül. Az elektronikus pénz, a *bitcoin* korszakának küszöbén állunk. A régi technológiák, a gondolkodásmód, a tudás és a képek is elektronikus módon fognak átalakulni. Az elme új Reneszánsza egy újfajta spirál mentén fejlődik, egy új fordulat következik. A modellek meztelenek voltak, amikor lefotóztam őket, később, amikor retusáltam a fotókat, már félig átlátszó ruhákat adtam az alakokra. Ezt a technikát választottam a kortárs művészet és a klasszikus európai hagyomány közötti elválaszthatatlan kapcsolat bemutatására.

V. Á.: Michelangelo Haldokló rabszolga[14]*című márványszobrának átirata a* Haldokló Nárcisz[15] *című fotográfiája?*

O. T.: Csodálom Michelangelo *Haldokló rabszolga* című alkotását, de nem szeretem, ahogy a modern trendek alakítják a világomat, és azt sem, ahogy megváltoztatják a szobrászat megítélését. Soha és egyáltalán nem láttam haldokló rabszolgát ebben a remekműben. Mindig úgy gondoltam, hogy ez csak az én percepcióm hiányossága. De aztán rájöttem, hogy megváltoztathatom a kép jelentését anélkül, hogy jelentősen megváltoztatnám annak megjelenítését, ezzel mégis új perspektívát adhatok neki. Így jelent meg Nárcisz alakja. Számos személyes tragédiát látok ebben a szoborban, mindenfajta ellenérzés nélkül. A szovjet érában ez a szobor gyakran a forradalom szimbóluma.

V. Á.: A másik nagyméretű alkotása meglepő módon egy hiperrealista olajfestmény, amelyen egy fiatal férfit látunk kontraposztban. Az Amerikai katona Irakban *című kép olyannyira tökéletes, hogy fotográfiának tűnik.*

O. T.: Az *Amerikai katona* története teljesen más. Rendkívüli módon felháborítottak azok a hazugságok, amelyekkel az iraki inváziót igazolták, a dühömet szerettem volna kiélni ezzel a poszter-stílusú képpel, amelyet 2003-ban készítettem. Miután kitaláltam a koncepciót, kerestem egy szobrot, amely ehhez az alkotáshoz megfelelne. Aztán, amit a Foro Mussolini stadionban[16] találtam Rómában, tökéletesen egyezett az elképzeléseimmel. Az ott látott sportolónak a szobra, a szépség és az erő propagandája volt. Egy létező katona arcát adtam a képhez, a vállára egy zászlómintás törölközőt, és az elpusztított Irakot, a háttérbe olajszivattyút, hogy senkinek se legyen kétsége az invázió valódi okairól.

V. Á.: A kiállítás három, egymástól jól elkülöníthető teremben látható, miért választotta alkotásai bemutatására ezt a hármas felosztást?

O. T.: A Műcsarnok-beli kiállítás három szakaszra osztható, egyúttal három állapotot tükröz: a nappalt, az estét és az éjszakát. Nappal a feszültség, a csata, a verseny és a harcrakészség jelenik meg, ezeknek a képeknek az elkészítése meglehetősen hosszú időt vett igénybe. A *Tarquinius és Lucretia*[17] a második szakasz, az álom és az alvás terme. Egy illúzió, a kísértetek csarnoka, ami látható, a való életben azonban soha nem fog megtörténni. A harmadik rész, az éjszaka csarnoka. Ez azon a sorozaton alapul, amelyen jelenleg is dolgozom, helyesebben ez az első rész. Goethe *Faustja* a klasszikus Walpurgis-éj jelenetén alapszik. Újraalkottam az alvilág atmoszféráját, egy démonok nélküli helyet. Elég nehéz feladat volt Mefisztofelész számára, hogy odavigye Faustot. Láthatja, ez történik a virtuális valóságban, éppen ezért hoztam létre ezt a kiállítást. Az utolsó részben elhagyott tájakat és elfeledett antik mitológiai lényeket láthatunk: Lámiákat, Hárpiákat, Phorküsz leányait, Najádokat, Néreiszeket, akik ütközben találkoznak egymással.

V. Á.: A legutolsó teremben található a Szfinx *(2017) és a* Griffek *(2017). Ezek a képek rendkívül látványosak a holdbéli tájban, az alakok az éjszaka sötétjében fekszenek, akár valamiféle ismeretlen, magára hagyott Univerzumban. A modern kor oroszlántestű, tökéletes mellű, punk Szfinxét szado-mazo bőrruhában láthatjuk a 3D Virtuális Box segítségével.*

O. T.: A Szfinx mindig változik, az egyik évszázadtól a másikig, és mindig szorosan kapcsolódik a kortárs férfi és női trendekhez. Amikor a modern *Szfinx*en dolgoztam, Brüsszelben egy időre beköltöztem egy meleg klubba, ahol éppen ilyen szfinx-szerű és megjelenésű csodálatos emberekkel találkoztam. Prototípus lett. A *Szfinx*et különböző technikával is elkészítettem, a festményen és a fotón kívül, köszoborban és kisebb porcelán formájában is.

V. Á.: A Műcsarnok-beli kiállítást követően hol lesz önálló tárlata?

O. T.: Bemutatkozási lehetőséget kaptam a debreceni MODEM Modern és Kortárs Művészeti Központba; *Mitológia újratöltve* címmel nyílik ez év novemberében kiállításom, mely 2018. február végéig tart, ahol az új műveimet mutathatom be a nagyközönségnek.[18]

Fordította: Vedres Ágí

[1] Tobleruts, Olga: *Modellek* sorozat, 6 elemből álló polyptcyhon, 1995–1996, színes nyomat, vászon, 90x60 cm, Multimedia Art Museum, Moszkva.

[2] A Griffelkunst-tagok Negyedik Grafikai Díja, Művészet és Computer, 1998. Első díj: Orlan, Második díj: Regula Dettwiler, Brian Reffin Smith, Olga Tobreluts. Forrás: **www.griffelkunst.de**

[3] Ludwig Múzeum, Budapest, 2015. július 10. – 2015. szeptember 13. http://www.ludwigmuseum.hu/site.php?inc=kiallitas&kiallitasId=929&menuId=43

[4] Novikov, Timur (Leningrád, 1958. szeptember 24. – Szentpétervár, 2002. május 23.) http://www.timurnovikov.ru

[5] Tobleruts, Olga: Számítógépes fotográfiák kiállítása, *Reflexiók a Birodalomról*, Néprajzi Múzeum, Szentpétervár, 1994, 10'02", Szerző és rendező: Tchibor, Lena; Cameraman: Frolov, Dmitri; Interjú: Chernozhukova, Victoria; Producer: Dmitriev, Sergey. **http://www.dailymotion.com/video/xh4n4l**

[6] Az ART+COM e.V. 1988-ban alakult, ma ART+COM Studios néven működik. Andreas Wiek 2001 óta az ART+COM AG elnöke és fő részvényese, Joachim Sauter az ART+COM társalapítója, az ART+COM Studios Design vezetője. 1991-től a Berlini Művészeti Egyetem design professzora, 2001-től az UCLA Design Media Arts, média design professzora az Egyesült Államokban, Los Angelesben. Forrás: **www.artcom.de**, **www.dma.ucla.edu**

[7] Képzőművészeti és formatervezési tanulmányokat folytatott a Müncheni és a Berlini Képzőművészeti Akadémián. 1986 óta 3D-s computer animációkra specializálódik (mentális képek, ART+COM), tudományos, ipari és művészeti projekteket készít 3D-s animációval, szimulációval, és interaktív 3D projektekkel foglalkozik. 1994 óta a Babelsberg Film & Television Academy (HFF) számítógépes animáció professzora. 2007 júniusa óta a HPI Hasso Plattner Institute of Potsdam "Design of Thinking" iskolájának vezetője. Forrás: **www.hpi.de**

[8] Tobleruts, Olga: *Woe from Wit*, Betacam SFI, 13 perc, 1993.

[9] Gribojedov, **Alekszandr Szergejevics**: *Az ész bajjal jár* (1822–1824). A darab először 1831-ben került bemutatásra, a szerző halála után erős cenzúrát követően. 1858-ban Alekszendr Ivanovics Herzen londoni nyomdájában nyomtatja ki teljes egészében művet, négy évvel később adják ki Oroszországban.

[10] Gribojedov: *Gore om yva/Woe from Wit*, 1952. szeptember 29. Rendezte: Szergej Alekszejev, Vitalij Vojtetsky, Gorkij Film Stúdió, Szovjetúnió. **https://www.youtube.com/watch?v=13fB4Hav7rc**

[11] Mamisev, Vladiszláv/Vlad Mamisev-Monroe (Szentpétervár, 1969. október 12. – Bali, 2013. március 16.) http://www.artnet.com/artists/vladislav-mamyshev-monroe

[12] Rubens, Peter Paul: *Tarquinius és Lucretia* (1609–1612), Ermitázs Múzeum, Szentpétervár, Oroszország

[13] Tobleruts, Olga: *Modernizáció* I., II., III., 2002, polimer nyomat, 300 x 289 cm

[14] Michelangelo Buonarroti (Caprese 1475. – Róma 1564.): *Haldokló rabszolga* (1513–1515) márvány, 2,28 méter (Louvre, Párizs, Franciaország). Forrás: **www.louvre.fr**

[15] Tobleruts, Olga: *Haldokló Nárcisz*, 1998, fotónyomat, 120 x 50 cm

[16] Foro Italico, ezt megelőzően Foro Mussolini, sportkomplexum, olimpiai játékok helyszínenként, 1928–38 között épült.

[17] Tobleruts, Olga: *Tarquinius és Lucretia* I-II., 2005, vászonra nyomtatás, vegyes technika, 110x110 cm

[18] Tobleruts - Mitológia újratöltve, 2017. november 25.-2018. február 25., MODEM, Debrecen http://www.modemart.hu/program/a-tobreluts-kiallitas-megnyitoja/

Fotóművészet (c) 2012-2026 Minden jog fenntartva!